

**ТАВРІЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
В.І. ВЕРНАДСЬКОГО**

**Навчально-науковий гуманітарний інститут
*Кафедра психології, філософії та суспільних наук***

ЗАТВЕРДЖЕНО
Вченою радою
Таврійського національного
університету імені
В.І. Вернадського
Протокол №1 від 29 серпня 2025 р.

ПРОГРАМА
АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ
за спеціальністю 053 «Психологія»
галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»
для студентів першого ступеня вищої освіти «бакалавр» денної та
заочної форми навчання

Програма атестаційного екзамену складена для здобувачів вищої освіти відповідно до програми підготовки фахівців за спеціальністю 053 «Психологія» першого ступеня вищої освіти «бакалавр», за денною та заочною формою навчання.

Розробник: Олена ВЛАСЕНКО — доктор психологічних наук, доцент, завідувач кафедри психології, соціальної роботи та педагогіки.

Програму атестаційного екзамену схвалено на засіданні кафедри психології, філософії та суспільних наук
Протокол № 1 від 25.08. 2025р.

Завідувач кафедри _____ Олена ВЛАСЕНКО

Схвалено Радою якості освіти ТНУ
Протокол №1 від 26.08.2025

Голова Ради якості освіти _____ Валерій БОРТНЯК

Зміст програми

Вступ	4
I. Цілі й функції атестаційного екзамену	4
II. Загальні положення	5
III. Організаційно-методичні рекомендації	6
IV. Критерії оцінювання атестаційного екзамену	7
V. Перелік питань з дисциплін та список літератури для підготовки до атестаційного екзамену	10
Додатки	24

ВСТУП

Атестаційний екзамен за спеціальністю перевіряє досягнення результатів навчання, визначених Стандартом вищої освіти за освітнім рівнем «бакалавр» зі спеціальності 053 Психологія та ОПП Психологія (бакалавр психології).

Атестаційний екзамен є засобом об'єктивного контролю якості вищої освіти фахової підготовки студентів. До основних цілей атестаційного екзамену відносять:

- систематизація, закріплення та розширення теоретико-практичних знань зі спеціальності «Психологія», удосконалення навичок сформованих професійних знань та умінь.
- визначення рівня сформованості певних умінь за допомогою теоретичних питань та вирішення ситуативних завдань з дисциплін винесених на комплексний кваліфікаційний екзамен;
- контроль, закріплення та розширення теоретичних і практичних знань, умінь за спеціальністю та використання їх під час вирішення практичних задач.

I. Цілі й функції атестаційного екзамену

Атестаційний екзамен повинен визначати рівень засвоєння здобувачами матеріалу наступних фахових дисциплін:

- Порівняльна психологія (антропологія та зоопсихологія)
- Вступ до спеціальності
- Загальна психологія з практикумом
- Психофізіологія людини з основами генетики
- Майстерність публічного виступу
- Вікова психологія
- Історія психології
- Конфліктологія
- Педагогічна психологія
- Тренінг креативності
- Експериментальна психологія
- Психологія особистості
- Соціальна психологія
- Диференційна психологія
- Юридична психологія
- Патопсихологія
- Основи психотерапії
- Психологічне консультування
- Психокорекція
- Організаційна психологія
- Клінічна психологія
- Основи психологічного тренінгу

Студенти мають виявити вміння самостійно аналізувати складні

явища та процеси, активно використовувати набуті знання у своїй професійній діяльності.

Атестаційний екзамен є продовженням освітнього процесу, складовою частиною завершального етапу підготовки бакалаврів спеціальності «Психологія».

Цілі атестаційного екзамену зумовлюють і його функції. Головною з них є контроль та оцінка рівня фахових знань, отриманих здобувачами протягом навчання.

Реалізація цієї функції припускає перевірку методологічних та теоретичних принципів, проблем і положень наведених вище дисциплін, а також вміння їх використовувати в аналізі практичної діяльності.

Важливе значення має функція виявлення навичок вирішення практичних завдань, конкретного аналізу проблемних ситуацій.

Атестаційний екзамен виконує ще й важливу виховну функцію, яка виявляється у вмінні здобувача самостійно, логічно й послідовно висловлювати свої професійні переконання, здійснювати самоконтроль та критично оцінювати власні знання і навички.

Таким чином, атестаційний екзамен в значно більшій мірі, аніж семестрові екзамени, є засобом всебічного впливу на особистість здобувача і має контрольну, пізнавальну та виховну функції.

II. Загальні положення

Ступінь вищої освіти бакалавр дає можливість одержати вищу освіту зі спеціальності «Психологія», термін навчання – 4 роки. Випускники можуть застосовувати психологічні знання у майбутній професійній діяльності і життєвих практичних ситуаціях. Визначати психологічні типи клієнтів і застосувати ефективні підходи до побудови взаємовідносин між психологом і клієнтом. Застосовувати різні підходи до вирішення етичних проблем / питань, що виникають в процесі взаємодії психолога з клієнтами, родичами клієнтів, колегами, фахівцями охорони здоров'я.

Дана спеціальність готує спеціалістів, які вміють працювати за інноваційними технологіями, готові до самоорганізації, генерування і реалізації нових ідей, постійного вдосконалення, здатних за будь-яких непередбачених обставин виконувати як поточні, так і перспективні плани.

Рівень знань майбутніх фахівців визначається оптимальним поєднанням комплексу фахових знань, вмінь, навичок та високої професійної мобільності. Вирішальне значення має атестаційний екзамен, який проводиться на основі дисциплін професійної підготовки.

Таким чином, відбувається оцінювання випускників студентів-психологів бакалаврів, правильність теоретичного осмислення ними джерел, чинників, механізмів та закономірностей розвитку людської психіки, практичне опанування засобів і методів дослідження для надання психологічної допомоги тим, хто її потребує.

III. Організаційно-методичні рекомендації

Атестаційний екзамен проводиться з метою виявлення випускників, які під час навчання досягли відповідного професійного рівня та отримали необхідні знання для подальшого вдосконалення чи професійної діяльності в галузі психології.

Він передбачає перевірку знань, умінь та навичок з вище перелічених дисциплін, шляхом виконання теоретичних і практичних завдань. Таким чином, на атестаційному екзамені перевіряє досягнення наступних програмних результатів навчання:

ПР 1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.

ПР 2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.

ПР 3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.

ПР 4. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.

ПР 5. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги.

ПР 6. Формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження.

ПР 7. Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки.

ПР 8. Презентувати результати власних досліджень усно / письмово для фахівців і нефахівців.

ПР 9. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання (зокрема, щодо організації раннього втручання).

ПР 10. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника.

ПР 11. Складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій (в т.ч. у роботі з особами, що отримали психологічні травми, зокрема внаслідок війни).

ПР 13. Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.

ПР 15. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

ПР 16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога .

ПР 17. Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.

ПР 18. Вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії .

ПР 19. Ефективно використовувати ресурси та інтегративні стратегії для посилення особистісного резилієнсу в умовах процесу реінтеграції.

Рівень фахової підготовки встановлюється опосередковано за допомогою різних за формою завдань. Екзаменаційний білет складається з:

- теоретичної частини (двох теоретичних питань);
- практичної частини (розв'язання комплексної задачі з дисциплін, завдання, для реалізації якого використовуються дидактичні засоби, що дозволяє перевірити сформованість відповідних умінь та навичок).

Оцінка за атестаційний екзамен виставляється за стобальною шкалою оцінювання. Зокрема, на теоретичну частину атестаційного екзамену припадає 60 балів, з них на кожне теоретичне питання – 30 балів; 40 балів – розв'язування комплексної ситуаційної задачі.

У загальному підсумку оцінку «відмінно» одержує студент, який отримує від 90 до 100 балів; добре – від 75 до 90 балів; задовільно – від 60 до 74 балів, ті, хто отримав оцінку нижчу за 60 балів – отримує оцінку «незадовільно».

Атестаційний екзамен відбувається в усній формі. У разі неможливості проведення цієї форми атестаційного екзамену, форма бланку письмової відповіді наведена у Додатку А.

IV. Критерії оцінювання атестаційного екзамену

Оцінювання результатів відбувається відповідно до еталонних відповідей та за такими загальними критеріями:

90 - 100 балів заслуговує студент, який виявив всебічні, систематичні й глибокі знання навчального матеріалу. Студент володіє узагальненими знаннями з предмета, аргументовано використовує їх у нестандартних ситуаціях; вміє застосовувати вивчений матеріал для внесення власних суджень у практичній діяльності; робить висновки і приймає рішення у ситуації невизначеності; володіє уміннями творчо-пошукової діяльності при розв'язанні ситуаційних психологічних задач.

89 - 75 балів заслуговують студенти, які засвідчили систематичні знання з психології і здатні до їх самостійного поповнення та оновлення під час подальшої навчальної роботи і професійної діяльності. Студент може зіставити, узагальнити, систематизувати інформацію, проте при цьому допускає несуттєві неточності, пропуски, помилки, які може самостійно

виправити.

60 - 74 балів заслуговує студент, який виявив знання основного навчального матеріалу в обсязі, потрібному для подальшого навчання і майбутньої роботи за професією, частково справився з виконанням передбачених програмою завдань. Зазвичай, оцінка «задовільно» виставляється студентам, які допустили суттєві помилки у відповідях на ситуаційне завдання, володіють матеріалом на рівні окремих фрагментів, виявляють здатність елементарно викласти власну думку.

0 - 59 балів заслуговує студент, який виявив значні прогалини в знаннях основного навчального матеріалу, невміння орієнтуватися при розв'язанні практичних задач та незнання основних фундаментальних положень, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань. Як правило, «незадовільна» оцінка виставляється студентам, у яких відсутні знання з психології, або їх недостатньо для продовження навчання чи початку професійної діяльності.

Оцінка теоретичних питань атестаційного екзамену вимагає не лише відтворення інформації, а й демонстрації глибокого розуміння предмета та вміння критично мислити.

Оцінювання ґрунтується на наступних ключових критеріях:

1. Повнота та глибина розкриття теми

•Повнота: Очікується вичерпна відповідь, яка охоплює всі аспекти питання, заявленому в екзаменаційному білеті. Студент має продемонструвати знання основних концепцій та підходів з визначеної теми.

•Глибина: Оцінюється рівень розуміння матеріалу. Недостатньо просто перерахувати факти; необхідно продемонструвати розуміння взаємозв'язків між різними теоріями, вміння аналізувати та синтезувати інформацію.

2. Точність та науковість використання термінології

•Коректність: Використання відповідної психологічної термінології має бути точним і доречним.

•Науковість: Відповідь має бути витримана в науковому стилі, без використання розмовної лексики чи загальних, неспецифічних формулювань.

3. Критичний аналіз та аргументація

•Аналітичні здібності: Оцінюється вміння критично оцінювати різні психологічні підходи та думки, порівнювати їхні сильні та слабкі сторони.

•Обґрунтованість: Кожне твердження чи позиція мають бути обґрунтовані.

4. Логіка та структура викладу

•Системність: Відповідь має бути логічно побудована, мати чітку структуру

•Послідовність: Дотримання послідовності викладу матеріалу, плавний перехід від однієї думки до іншої.

Оцінка теоретичних питань орієнтовно відбувається наступним чином:

– *Тридцять балів* - розгорнута аргументована відповідь, що глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичного питання

– *Від двадцяти до двадцяти дев'яти балів* – в основному розкрито зміст теоретичного питання, однак допускаються певні неточності.

– *Від десяти до дев'ятнадцяти балів* - при недостатньо повній відповіді, в якій зустрічаються певні неточності або наводяться хибні твердження.

– *Від нуля до дев'яти балів* – не розкрито зміст теоретичного питання, при цьому допускаються суттєві неточності та помилки.

Оцінювання комплексної задачі включає наступні критерії:

1. Повнота та точність відповіді (знання теорії):

○ Наскільки правильно і повно використані відповідні психологічні поняття, теорії, концепції та методики для розв'язання задачі.

○ Відсутність фактичних помилок або неточностей.

2. Критичний аналіз та осмислення ситуації:

○ Здатність виокремити ключові проблеми, суперечності чи аспекти, представлені в умові задачі.

○ Глибина проникнення в сутність психологічної проблеми, а не лише поверхневий опис.

3. Логіка та обґрунтування (вміння застосовувати знання):

○ Послідовність та логічність викладення матеріалу.

○ Чітке обґрунтування обраного підходу, гіпотез чи рішення з посиланням на відповідні психологічні теорії чи дослідження.

○ Вміння будувати причинно-наслідкові зв'язки.

4. Практична спрямованість та пропозиції (рекомендації):

○ Наявність конкретних, реалістичних та практичних рекомендацій, методів корекції чи шляхів вирішення описаної в задачі ситуації.

○ Адекватність запропонованих дій умовам задачі.

5. Мова викладу:

○ Культура мови, використання наукової термінології.

Розв'язання комплексної задачі орієнтовно оцінюється наступним чином:

Розв'язання комплексної задачі орієнтовно оцінюється наступним чином:

– *Сорок балів* - розгорнута аргументована відповідь на завдання, в разі необхідності проілюстрована схемою, графіком, малюнком, формулою тощо.

– *Від тридцяти до тридцяти дев'яти балів* – повна відповідь на завдання, але без достатньо повних аргументацій, ілюстрацій та додаткових коментарів.

– *Від двадцяти до двадцяти дев'яти балів* – дана відповідь на завдання, однак допускаються певні неточності.

– *Від десяти до дев'ятнадцяти балів* - студент отримує при недостатньо повній відповіді, в якій зустрічаються неточності, наводяться

хибні твердження, відсутня аргументація.

– Від нуля до дев'яти балів – неправильна відповідь, яка показує відсутність у студента основ знань з психології та заслуговує на незадовільну оцінку.

Загальний бал виставляється як сума балів кожного завдання атестаційного екзамену.

Окрім цього враховуються загальні вимоги до виконання екзаменаційних завдань, що забезпечують максимальну оцінку:

- здатність до застосування знань, їх диференціювання, інтеграції та уніфікації аналізу фактів, подій, прогнозу результатів;
- правильність та повнота рішень;
- грамотність, лаконізм і логічна послідовність викладу.

РОЗПОДІЛ БАЛІВ

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	відмінно
80 – 89	B	добре
75 – 79	C	
66 – 74	D	задовільно
60 – 65	E	
30 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0 – 29	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Примітка. Студенти, які отримали на атестаційному екзамені менше ніж 60 балів, не вважаються такими, як ті, що отримали ступінь вищої освіти «бакалавр».

Результати атестаційного екзамену оголошуються в той же день.

V. Перелік питань з дисциплін та список літератури для підготовки до атестаційного екзамену

Порівняльна психологія (антропологія та зоопсихологія)

1. Порівняйте психічну діяльність людини і тварини, розкривши роль інстинкту та научіння у формуванні поведінки й адаптації до змін навколишнього середовища.

2. Охарактеризуйте розвиток психічної діяльності тварин в онтогенезі, розкривши співвідношення вроджених і набутих форм поведінки на пренатальному, постнатальному та ювенільному етапах.

3. Охарактеризуйте основні форми поведінки тварин, розкривши їх біологічні механізми, соціальну організацію та адаптивне значення (репродуктивну, територіальну, ігрову, дослідницьку, агресивну, групову та міграційну поведінку).

4. Розкрийте механізми поведінки тварин, охарактеризувавши роль гормонів і подразників, індивідуальної та генетичної пам'яті, а також основні форми навчання (габітуація, сенситация як найпростіші форми навчання, латентне, імітаційне, евристичне навчання та імпринтинг).

5. Розкрийте поняття елементарного мислення тварин у порівнянні з мисленням людини, охарактеризуйте ознаки зародків інтелекту у тварин та основні експериментальні підходи до їх вивчення.

6. Розкрийте особливості комунікативної поведінки тварин у порівнянні з мовою людини, охарактеризуйте структуру видоспецифічних «мов», здатність тварин до символізації та результати навчання тварин мовам-посередникам.

7. Охарактеризуйте еволюційний розвиток психіки: основні концепції її походження, передумови та стадії розвитку психіки у філогенезі (елементарна сенсорна психіка, перцептивна психіка, стадія інтелекту), а також еволюцію нервової системи.

8. Охарактеризуйте еволюцію психіки в антропогенезі: проблему походження свідомості, трудової діяльності, мовлення та становлення суспільних відносин у порівнянні з предметною і комунікативною діяльністю тварин.

Список рекомендованої літератури

1. Москалець В. П. Зоопсихологія та порівняльна психологія: підручник. Івано-Франківськ: Електронна бібліотека Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2025. 248 с.

2. Коляденко Н. В. Зоопсихологія та порівняльна психологія: підручник. Київ: ДП «Вид. дім «Персонал», 2019. 508 с.

3. Панчук Н. П. Порівняльна психологія: Навчальний посібник. Кам'янець-Подільський: ПП «Медобори-2006», 2019. 206 с.

4. Freeberg T., Ridley A., d'Ettorre P. The Routledge International Handbook of Comparative Psychology. Taylor and Francis, 2022. 416 p. URL: <https://www.perlego.com/book/3590292/the-routledge-international-handbook-of-comparative-psychology-pdf>

Вступ до спеціальності

1. Назвіть основні види діяльності практичного психолога.
2. Основні функції діяльності практичного психолога
3. Схарактеризуйте особливості діяльності психологічних служб у різних соціальних сферах

4. У чому полягає сутність правової та моральної регуляції професійної діяльності практикуючих психологів?
5. Опишіть структуру психологічної служби системи освіти.
6. Вкажіть основні напрями професійного самовдосконалення випускника-психолога

Список рекомендованої літератури:

1. Купчишина В.Ч., Голярдик Н.А., Демський В.В. Вступ до спеціальності: курс лекцій. Електронне навчальне видання. Хмельницький : Видавництво НАДПСУ, 2020. 232 с.
2. Петухова, М. Ю. Заушнікова, О. О. Нежинська, Н. В., Костевська. Психологія: вступ до спеціальності. Навчальний посібник. Ірпінь. 2024. 192 с.
3. Сергієнко Н. П. Загальна психологія. Вступ до спеціальності. : курс лекцій. Харків : НУЦЗУ, 2018. 41 с.

Загальна психологія з практикумом

1. Будова механізму психіки людини, характеристика, форми, мета.
2. Рефлекторна природа психічного, фізіологічні дослідження у поясненні рефлекторної природи всіх видів психічної діяльності.
3. Поняття свідомості, ознаки, функції свідомості.
4. Рівні свідомості як рівні психічного відображення – свідоме, підсвідоме,
5. Відчуття: суть, властивості, закономірності.
6. Сприймання: суть, властивості, закономірності.
7. Пам'ять: визначення, види, процеси, властивості пам'яті.
8. Уява як психічний процес, функції уяви.
9. Психологічна характеристика мислення: визначення, ознаки, процеси, види, властивості.
10. Зв'язок мислення із мовленням, свідомістю та іншими психічними складовими.
11. Поняття про емоції та почуття, їх особливості.
12. Комплекс неповноцінності, комплекс переваги у особистості.
13. Форми переживання емоційних станів людиною: стрес, дисстрес, фрустрація.
14. Особистість як багаторівнева та інтегральна характеристика людини.
15. Потреби, мотиви як психологічна основа виявлення спрямованості особистості.
16. Етапи формування самосвідомості.
17. Головні компоненти характеру: ставлення, набір рис.
18. Види здібностей, рівні прояву здібностей: якісний і кількісний.

Список рекомендованої літератури:

1. Загальна психологія: підручник / за загальною редакцією академіка С.Д. Максименка. 4-те вид., переробл. і доп. Том 1. Київ: Видавництво Людмила, 2025. 568 с.

2. Загальна психологія : навч. посібник / Т. Б. Поясок [та ін.] ; Кременчуц. нац. ун-т ім. М. Остроградського, Нац. техн. ун-т Харків. політехн. ін-т"; Харків : ФОП Бровін О. В., 2023. 396 с.

3. Загальна психологія. Теоретико-методологічні основи науки: Навч. посіб. / О. В. Ловка, Л. Л. Борисенко, Л. А. Колесніченко, Л. В. Музичко, А. В. Тімакова, Д. Г. Лавриненко / За заг. ред. О. В. Ловкої. К.: КНЕУ, 2019. 390с. URL: <https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi71/0051700.pdf>.

4. Католик Г., Калька Н. Психологія особистості (в схемах, презентаціях і таблицях): навчальний посібник. Львів: ЛьвДУВС, 2022. 158 с

5. Резван О. О. Практикум із психології : навч. посібник / О.О.Резван, Н. С. Моргунова, О. В. Кір'янова ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2019. 157 с.

Психофізіологія людини з основами генетики

1. Структурно-функціональні блоки мозку людини: локалізація, функції (О. Р. Лурія).
2. Роль функціональної асиметрії мозку в процесі адаптації.
3. Сомато-сенсорна система: будова, функції.
4. Нейрофізіологічні основи мови. Мовленнєві центри мозку: центр Верніке, центр Брока.
5. Психофізіологія стресу. Стадії розвитку стресу (Г.Сельє).
6. Психофізіологічне обґрунтування емоційних станів. Психофізіологічні теорії емоцій Ч.Дарвина, У. Джемс, Н. Ланге, У. Кеннона,
7. Сутність психофізіологічної та професійної адаптації
8. Властивості нервової системи і характеристика індивідуальності.

Список рекомендованої літератури:

1. Гаврилькевич В.К., Кабашнюк В.О. Психофізіологія. Навчальний посібник для ВНЗ (рекомендовано МОН України). Київ: «Новий світ-2000». 2025. 200с.
2. Кузів О.Є. Психофізіологія: курс лекцій. Тернопіль: вид-во ТНТУ ім. І. Пулюя, 2017. 194 с.
3. Маруненко І. М., Неведомська Є., Волковська Г. Анатомія, фізіологія, еволюція нервової системи. Навчальний посібник. Київ: ЦУЛ, 2013. 184с.
4. Психофізіологія: конспект лекцій / укл.: Н. В. Коляда. Суми: Сумський державний університет, 2022. 264 с.

Майстерність публічного виступу

1. Види та жанри публічного мовлення, їх специфіка.
2. Вибір теми промови: мотиви, інтереси комунікантів, новизна, конфліктність.

3. Сутність тези, аргументу, способу доведення та вимоги до них.
4. Шляхи подолання опору аудиторії при публічному виступі
5. Невербальні прийоми маніпулювання.
6. Функції запитань, їх різновиди, способи введення та типи відповідей на них.

Список рекомендованої літератури:

1. Абрамович С. Д. Риторика : навч. посіб. Львів: Світ, 2018. 240 с.
2. Нікітіна А., Барилова Г., Кравченко М. Риторика : навч. посіб. Старобільськ, 2021. 99 с.
3. Кацавець Р.С. Ораторське мистецтво : підручник. Вид. 3-тє, допов. Київ: Алерта, 2021. 250 с.

Вікова психологія

1. Детермінанти психічного розвитку та їх взаємозв'язок.
2. Принципи і критерії вікової періодизації психічного розвитку людини.
3. Роль навчання і виховання у психічному розвитку дитини.
4. Особливості соціальної ситуації розвитку дитини немовлячого віку.
5. Основні новоутворення раннього віку. Криза 3-х років.
6. Сучасні проблеми психології молодшого шкільного віку.
7. Ігрова діяльність як провідна в дошкільному віці, її структура та розвиток.
8. Біологічні передумови та соціальні фактори психічного розвитку підлітків.
9. Причини загострення підліткової кризи та умови її розв'язання.
10. Показники і критерії дорослості.

Список рекомендованої літератури:

1. Поліщук В. Вікова та педагогічна психологія : навч. Посібник. Київ : Каравелла, 2023. 400 с.
2. Сергеєнкова О.П. Вікова психологія : навч. посіб. / Сергеєнкова О.П., Столярчук О.А., Коханова О.П., Пасека О.В. К.: ТОВ «Центр учбової літератури». 2020. 376 с.
3. Токарева Н., Шамне А. В. Основи вікової психології : навч.-метод. посіб. Кривий Ріг, 2013. 283 с.
4. Gillibrand R., Lam V., O'Donnell V. Developmental Psychology, 3rd ed. — London : Pearson Education, 2025.

Історія психології

1. Проаналізуйте психологічні погляди Аристотеля, Ксенофонта, Платона на гармонійну єдність внутрішнього і зовнішнього. Дайте оцінку з позицій сучасної психологічної науки

2. Поміркуйте, чому В. Вундта можна назвати засновником психології культури

3. Визначте вплив позитивізму, емпіризму і матеріалізму на дослідження душі у XVII ст.

4. Охарактеризуйте розвиток психології у 20 столітті. Які основні відкриття були зроблені в цій галузі

5. Визначте провідні психологічні напрями і школи радянської психології. Як вони позначились на розвитку вітчизняної психологічної науки у XXI столітті?

Список рекомендованої літератури:

1. Історія психології: від античності до початку XX століття : навч. посібник / Авт-уклад. О. П. Коханова, 2016. НВП «Інтерсервіс». 235 с.

2. Токарева Н. М. Історія психології: від витоків до епохи Просвітництва: підручник для здобувачів освіти ступеня бакалавра освітньо-професійної програми 053 Психологія. Кривий Ріг : Вид. Р. А. Козлов, 2022 (Частина I). 384 с.

3. Ковальчук З. Я. Історія психології: курс лекцій. Частина 1. для студентів спеціальностей «Психологія», «Практична психологія» / З. Я. Ковальчук. Львів: ЛьвДУВС, 2013. 206 с.

Конфліктологія

1. Конфлікт, визначення, типологія
2. Етапи протікання конфлікту.
3. Визначення та специфіка внутрішньоособистісного конфлікту
4. Вікова специфіка акцентуацій характеру і конфліктної поведінки
5. Типологія міжособистісних конфліктів.
6. Загальні методи та принципи управління конфліктами в організаціях.
7. Профілактика та розв'язання конфліктів як запорука успішної діяльності. Технології попередження конфліктів.
8. Чотирьох кроковий метод урегулювання конфліктів

Список рекомендованої літератури:

1. Гуменюк Л. Й. Соціальна конфліктологія: підручник . Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2015. 564 с.

2. Петрінко В.С. Конфліктологія: курс лекцій, енциклопедія, програма, таблиці. Навчальний посібник. Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2020. 360 с. URL: <https://vstup.htek.com.ua/wp-content/uploads/2024/10/8.2-Petrinko.pdf>

3. Петровська Т. В., Курдибаха О. М. Конфліктологія: навч. посіб. Київ: Позднішев, 2024. 193 с.

4. Трофименко А. В. Конфліктологія та теорія переговорів : навч. посібник / А. В. Трофименко, Ю. В. Константинова. Маріуполь : МДУ, 2020. 375 с.

Педагогічна психологія

1. Сформулюйте основні цілі освіти та зробіть аналіз основних напрямів реформування освіти в Україні.
2. Педагогічна психологія як наука, її об'єкт, предмет і завдання.
3. Обґрунтуйте основні закономірності та протиріччя педагогічного процесу у школі.
4. Надайте визначення процесу навчання та концепціям оволодіння знаннями, навичками та вміннями.
5. Надайте характеристику основних дидактичних принципів, визначте правила їх реалізації в навчальному процесі.
6. Характеристика основних методів навчання учнів.
7. Урахування індивідуально-психологічних особливостей учнів в навчанні.
8. Поняття виховання, цілі та завдання виховання.
9. Зміст та напрямки виховання учнів.
10. Загальна характеристика методів виховання

Список рекомендованої літератури:

1. Карпенко Є. Вікова та педагогічна психологія: актуальні студії сучасних українських учених : навч. посіб. Дрогобич : Посвіт, 2014. 152 с.
2. Кошелева Н. Педагогічна психологія : навч.-метод. посіб. Дніпро : ГІМ ДВНЗ ДДПУ, 2024. 175 с.
3. Токарева Н. М. Основи педагогічної психології : навч.-метод. посіб. 223-тє вид. Кривий Ріг, 2013.

Тренінг креативності

1. Визначення поняття креативності, творчості.
2. Процесуальні та особистісні характеристики творчості.
3. Стратегії креативного мислення.
4. Індивідуальні та вікові якості креативності.
5. Умови розвитку креативності, творчості.
6. Фактори, що заважають розвитку креативності.

Список рекомендованої літератури:

1. Яланська С. П. Психологія творчості: навчальний посібник / С.П. Яланська. Полтава : ПНПУ імені В.Г. Короленка, 2014. 180 с.
2. Функціонування творчого мислення в умовах інформаційної невизначеності : монографія / В. О. Моляко, Ю. А. Гулько, І.М. Біла, Н. А. Ваганова [та ін.]; за ред. В. О. Моляко. Київ: Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України, 2024. 204 с.
3. Карпенко Н. А. Психологія творчості: навч. посібник / Н. А. Карпенко. – Львів: ЛьвДУВС, 2016. – 156 с. Режим доступу:

Експериментальна психологія

1. Класифікація методів психологічних досліджень.
2. Етичні принципи проведення психологічного дослідження.
3. Поняття психологічного експерименту, його особливості.
4. Гіпотеза психологічного дослідження, види гіпотез.
5. Поняття та види змінних. Контроль змінних у психологічному експерименті.
6. Види артефактів у психологічному експерименті та засоби їх уникнення.
7. Етапи експериментального дослідження в психології.

Список рекомендованої літератури:

1. Бедан В.Б. Експериментальна психологія. *Курс лекцій*: для студентів-психологів факультету психології, політології та соціології. Одеса. НУ «ОЮА», 2020. 102 с.
2. Горбунова В. В. Експериментальна психологія в схемах і таблицях: навчальний посібник. Київ: ВД «Професіонал», 2017. 208 с.
3. Максименко С. Д., Носенко Е. Л. Експериментальна психологія. Підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2021. 360 с.
4. Малхазов О. Р. Експериментальна психологія: практичний посібник. Київ: Талком, 2020. 321 с.

Психологія особистості

1. Особистість як біо-психо-соціальна система. Взаємозв'язок індивідуального та соціального в людині.
2. Структура особистості. Співвідношення понять: людина, індивід, особистість, індивідуальність.
3. Рушійні сили та стадії розвитку особистості за З.Фройдом.
4. Основні стадії психосоціального розвитку особистості в теорії Е.Еріксона. Его-ідентичність особистості.
5. Невротичні потреби та типи особистості в теорії К.Хорні.
6. Почуття неповноцінності та соціальний інтерес головне джерело розвитку особистості в теорії А. Адлера.
7. Грунтуючись на теорію особистості Дж. Роттера проаналізуйте процес поведінкового самоконтролю. Наведіть власний приклад.
8. Підходи Г. Оллпорта, Г. Айзенка і Р. Кеттела до класифікації рис особистості. Мотиваційна сила розвитку особистості з погляду диспозиційному напрямку.
9. Гуманістично-феноменологічний напрямок дослідження особистості.

Список рекомендованої літератури:

1. Аршава І.Ф., Носенко Е.Л. А 89 Психологія особистості : підручник для студентів закладів вищої освіти. Дніпро: ЛІРА, 2024. 500 с.
2. Максименко С.Д., Зливков В.Л., Кузікова С.Б. Особистість у розвитку: психологічна теорія і практика: монографія. Суми: СумДПУ, 2015. 430 с.
3. Мітіна С.В. Психологія особистості: навч.-метод. посібник. Київ, 2020. 276с.
4. Москалець В. П. Психологія особистості [текст] підручник, 3-тє вид., перероб., доповн. Київ: Видавництво Ліра-К, 2020. 364 с.
5. Столяренко О. Б. Психологія особистості. Навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 280 с.

Соціальна психологія

1. Соціально-психологічні характеристики особистості: соціальний статус, соціальна роль, соціальна позиція.
2. Соціальна установка її зміст, структура та закономірності формування.
3. Поняття, структура, форми та стадії соціалізації. Механізми соціалізації.
4. Поняття та класифікація груп у соціальної психології.
5. Основні характеристики малої групи. Групова динаміка та групові процеси.
6. Феномен групового тиску. Конформізм. Сутність експериментів С. Аша.
7. Характеристика міжгрупових відносин. Сутність експериментів М. Шеріфа
8. Основні характеристики масових форм поведінки. Натовп т психологічні механізми його функціонування (Лебон, Тард)

Список рекомендованої літератури:

1. Воляннюк Н.Ю., Ложкін Г.В., Винославська О.В. та ін. Соціальна психологія: навч. посіб. Київ : КІІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 254 с.
2. Горностай П.П., Слюсаревський М.М., Татенко В.О. Основи соціальної психології : підручник для закладів вищої освіти. Київ: Талком, 2018. 580 с.
3. Кудерміна О. І., Казміренко Л. І., Власенко С. Б. Соціальна психологія: навчальний посібник. Київ: НАВС, 2020. <https://elar.navs.edu.ua/jspui/handle/123456789/17174>.
4. Соціальна психологія: практикум для студентів бакалаврського рівня спеціальності «Психологія» / Т. М. Третьякова, К. П. Лазор, Ю. В. Форманюк. Одеса: НУ «ОЮА», 2021. 53 с.

Диференційна психологія

1. Індивідуальні, типологічні та групові відмінності як предмет диференційної психології.
2. Індивідуальні аспекти емоційної взаємодії: вразливість, емоційна лабільність –ригідність, емоційна стійкість – імпульсивність.

3. Типологія Кречмера: пікнік, атлетік, лептосомік (астенік) та диспластик. Циклоїдний та шизоїдний тип темпераменту.
4. Типологія Шелдона: ендоморфний склад тіла, мезоморфний, ектоморфний. Вісцеротонічний тип темпераменту, соматотонічний та церебротонічний.
5. Хронологія розвитку поведінки індивіду в залежності від віку.
6. Особливості емоціональної сфери та статеві відмінності індивідів.

Список рекомендованої літератури:

1. Диференційна психологія. Видання 2-ге, перероблене і доповнене: підручник/ за загальною редакцією академіка С.Д. Максименка. Київ: «Видавництво Людмила». 2023. 572 с.
2. Мазяр О.В. Диференціальна психологія: модульний курс : навчальний посібник Київ : Видавничий дім «Кондор», 2017. 288 с.
3. Романовська Л.І., Подкоритова Л.О. Диференційна психологія: Навч. посіб. – Львів: “Новий Світ – 2000”, 2020. – 236 с

Юридична психологія

1. Соціально-психологічні чинники злочинної поведінки.
2. Особистість злочинця як об'єкт психологічного дослідження.
3. Соціологічні теорії злочину: структуральний та субкультурний підходи
4. Психологічні теорії злочину: психоаналітичний та когнітивний підходи.
5. Основні характеристики злочинної групи: склад, структура, групові процеси, групові норми
6. Соціально-психологічні особливості жертви.
7. Предмет, завдання та види судово-психологічної експертизи (СПЕ).
8. Методи психологічного впливу на засуджених з метою їх ресоціалізації.

Список рекомендованої літератури:

1. Демиденко, Н. М. Юридична психологія: навч. посіб.: [Електр. вид.]. Хакрів. нац. ун-т внутр. справ, 2025. 186с. <https://lnk.ua/tWPgFIjvD>
2. Мухіна Г. В. Юридична психологія : навчально-методичний посібник / за заг. ред. В. М. Бесчастного. Київ: ВД «Дакор», 2019. 236 с.
3. Юридична психологія: навчальний посібник [електронне видання]. / М.О. Оксютівич, В.В. Коширець, А.Б. Мудрик. Житомир, Житомирська політехніка, 2024. 161 с.

Патопсихологія

1. Розкрити предмет, завдання та методологічні основи патопсихології як галузі психологічної науки та її відмінність від клінічної психології і психіатрії.
2. Охарактеризувати проблему норми і патології в патопсихології, психологічні критерії норми та межові (пограничні) стани.

3. Проаналізувати основні порушення пізнавальних процесів (сприймання, уваги, пам'яті, мислення, інтелекту) при психічних розладах з позицій патопсихології.
4. Розкрити особливості емоційно-вольових порушень та змін мотиваційної сфери у структурі психічних захворювань.
5. Охарактеризувати патопсихологічні порушення особистості, патологічні варіанти її розвитку та зміни самосвідомості.
6. Пояснити принципи та методи патопсихологічної діагностики, особливості експериментально-психологічного дослідження та етичні вимоги до роботи з пацієнтами.
7. Розкрити патопсихологічні аспекти психосоматичних і соматопсихічних розладів та їх значення для психологічної практики.
8. Визначити роль, функції та професійну відповідальність патопсихолога в системі охорони психічного здоров'я.

Список рекомендованої літератури:

1. Корнієнко В. В. Патопсихологія : навч. посіб. Дніпро : ДДУВС, 2023. 120 с.
2. Казміренко Л. І., Власенко С. Б. Патопсихологія : курс лекцій : навч. посіб. Київ : Нац. акад. внутрішніх справ, 2022. 136 с.

Основи психотерапії

1. Розкрити поняття психотерапії як форми психологічної допомоги, її цілі, завдання та місце в системі психологічних наук і практики.
2. Охарактеризувати основні напрями та підходи психотерапії (психодинамічний, когнітивно-поведінковий, гуманістичний, системний та ін.), їх ключові ідеї та сфери практичного застосування.
3. Визначити мету та завдання психотерапевтичної роботи з урахуванням індивідуальних і ситуаційних особливостей клієнта.
4. Пояснити значення терапевтичного контакту та робочого альянсу в психотерапевтичному процесі, умови їх формування та підтримання.
5. Охарактеризувати основні психотерапевтичні методи та техніки, можливості їх застосування на різних етапах психотерапії.
6. Розкрити етичні принципи психотерапевтичної діяльності та межі професійної компетентності психолога у психотерапії.
7. Проаналізувати особливості психотерапевтичної роботи з різними категоріями клієнтів (діти, підлітки, дорослі, особи у кризових станах).
8. Визначити основні професійні ризики у діяльності психотерапевта та охарактеризувати способи профілактики емоційного вигорання.

Список рекомендованої літератури:

1. Кошова І. В., Литовченко Н. Ф. Психотерапія: навчально-методичний посібник. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2022. 113 с.

2. Прокоф'єва О. О., Ковальова О. В., Варіна Г. Б. Психокорекція та основи психотерапії. 3-є вид., доповнене та перероблене. Запоріжжя : Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького, 2023. 474 с. Режим доступу: <https://surl.li/ipysaq>.

Психологічне консультування

1. Моделі консультивної допомоги. Сутність п'ятирівневої моделі консультування.
2. Взаємозв'язок самодіагнозу та психологічної проблеми.
3. Поняття запиту. Процес визначення та уточнення запиту.
4. Характеристика базових психотерапевтичних вмінь і навичок (прояснення, перефразування, резюмування, запитання).
5. Базові навички ведення консультативного інтерв'ю: нереклексивне та рефлексивне слухання; вміння стимулювати та підтримувати клієнта.
6. Техніки роботи з опором клієнта в ході консультативного інтерв'ю.
7. Сутність та функції супервізії.
8. Особливості консультування при позитивній психотерапії.

Список рекомендованої літератури:

1. Гірченко О.Л. Основи психологічного консультування: навч.-метод. Посібник. Чернігів: Національний університет «Чернігівський колегіум імені Т.Г. Шевченка», 2023. 124 с.
2. Магдисюк Л.І. Основи психологічного консультування: навч.посіб. Луцк : Вежв-Друк, 2022. 360с.
3. Славіна Н.С. Психологічне консультування : навчально-методичний посібник. Видання третє, перероблене та доповнене. Кам'янець-Подільський: Видавець Ковальчук О.В., 2022. 180 с. URL: <https://surl.lt/bqbmzv>.

Психокорекція

1. Психологічні особливості індивідуальної психокорекції.
2. Групова психокорекція.
3. Види та специфіка корекційних груп.
4. Особливості побудови психокорекційних програм.
5. Методи практичної психокорекції.
6. Ігротерапія як метод психокорекції.

Список рекомендованої літератури:

1. Дуткевич Т. В. Дитяча розвивально-корекційна психологія (Теоретичний курс) : Навч. посіб. Київ : КНТ, 2017. 265 с.
2. Кузікова С. Б. Теорія і практика вікової психокорекції : навч. посіб. 2-ге вид. Суми : Унів. кн., 2023. 384 с.

3. Основи психоконсультації та психокорекції. Навч. посібник. Мельничук О.Б. Виробник: Каравела, 2023, 390 с.

4. Стельмах О.В. Основи психокорекції : конспект лекцій. Львів : ЛДУ БЖД, 2023. 120 с.
<https://sci.ldubgd.edu.ua/bitstream/123456789/12546/1/Основи%20психокорекції%20конспект%20лекцій.pdf>

Організаційна психологія

1. Місце організаційної психології в системі наук
2. Когнітивні аспекти мотивації персоналу
3. Сутність комунікації та соціальної підтримки в організації
4. Поняття професійної свідомості працівника
5. Характеристика динаміки зміни задоволеності роботою

Список рекомендованої літератури

1. Базика Є. Л. Основи організаційної психології : курс лекцій для студентів ф-ту психології та соціальної роботи, спец. 053 Психологія / Є. Л. Базика. – Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2024. 150 с. URL: <https://surl.li/biipbf>.

2. Бочелюк В. Організаційна психологія на підприємстві. / Віталій Бочелюк, Ольга. Пучина. ЦУЛ. 2019. 272 с.

3. Карамушка Л.М. Психолого-організаційні детермінанти забезпечення психологічного здоров'я персоналу освітніх організацій в умовах соціальної напруженості: монографія / Л. М. Карамушка, О. В. Креденцер, К. В. Терещенко [та ін.]; за ред. Л. М. Карамушки. Київ – Львів : Видавець Вікторія Кундельська. 2021. 278 с.

Клінічна психологія

1. Морально-етичні принципи діяльності психолога у галузі клінічної психології.

2. Поняття «здоров'я» (негативне, позитивне, загальне). Критерії психічного здоров'я за ВООЗ.

3. Мета та завдання клініко-психологічного дослідження. Компоненти клініко-психологічної діагностики. Клініко-психологічний діагноз.

4. Особливості проведення спостереження за поведінкою особи в умовах лікувально-профілактичного закладу.

5. Клініко-психологічний експеримент: сутність, принципи підбору експериментально-психологічних методик.

6. Вимоги до оформлення висновку клініко-психологічного дослідження

7. Поняття про психосоматику. Співвідношення понять «психосоматичні розлади» та «соматопсихічні розлади».

8. Класифікація психосоматичних розладів (за Чабаном О., Хаустовою О.). Чинники розвитку психосоматичних розладів.

Список рекомендованої літератури:

1. Максименко С. Д. Медична психологія : підручник. 3-тє вид. Київ : «Вид-во Людмила», 2023. Т. 1. 512 с.
2. Никоненко Ю.П. Клінічна психологія: Навчальний посібник. Київ: КНТ, 2016. 369 с.
3. Османова А.М., Хоруженко Г.В. Клінічна психологія [Текст]: навч. посіб.. Київ: Університет «Україна», 2023. 183 с.
4. авенкова І. І. Клінічна психологія: навчальний посібник. Миколаїв: Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського, 2018. <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/12558>.

Основи психологічного тренінгу

1. Тренінг як вид активного навчання, зміни групи.
2. Організація тренінгу
3. Види тренінгових груп.
4. Компоненти тренінгу
5. Оцінка ефективності тренінгу.

Список рекомендованої літератури:

1. Зливков В., Ліпінська С., Лукомська С. Сучасні тренінгові технології: інтегративний підхід. Київ.- Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2020. 210 с.
2. Лефтеров В.О., Форманюк Ю.В., Третьякова Т.М. Теорія і практика психологічного тренінгу: методичні рекомендації для самостійної роботи здобувачів. Одеса: Фенікс, 2021. 44 с.
3. Основи соціально-психологічного тренінгу : опорний конспект лекцій для здобувачів перш. (бакалавр.) рівня вищ. освіти спец. 053 «Психологія» освіт.-проф. програми «Психологія бізнесу та дизайн мислення» / уклад.: М.Є.Лещенко, В.М.Філіпович. Чернігів : НУ «Чернігівська політехніка», 2025. 100 с.

**Таврійський національний університет імені В.І. Вернадського
АТЕСТАЦІЙНИЙ ЕКЗАМЕН**

**БЛАНК ВІДПОВІДІ НА ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ
ЗАПИТАННЯ**

Студента/ки

(прізвище, ім'я по-батькові)

Навчально-науковий гуманітарний інститут
курс _____ група __

Білет №

(дата і підпис студента)